

วารสารอาหารและยา
ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 (2566): มกราคม - เมษายน
<https://he01.tci-thaijo.org/index.php/fdajournal/index>

THAI FOOD AND DRUG JOURNAL
Vol. 30 No. 1 (2023): January – April

การจัดการของกลางที่เป็นพยานหลักฐานในคดีวัตถุอันตราย

นิภาพร วงษ์ธนสุภรณ์¹

¹กลุ่มกฎหมายอาหารและยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา นนทบุรี

ที่อยู่ติดต่อ: นิภาพร วงษ์ธนสุภรณ์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
nipw53@gmail.com

Management of Exhibited Evidence on Hazardous Substances Litigation

Nipaporn Wongtanaporn¹

¹Food and Drug Legal Group, Food and Drug Administration

Contact address: Nipaporn Wongtanaporn, Food and Drug Legal Group, Food and Drug Administration, Tiwanon Road, Talat Khwan Sub-district, Mueng District, Nonthaburi, 11000, Thailand, nipw53@gmail.com

Received: 1 August 2021, **Revised:** 24 October 2022, **Accepted:** 27 December 2022

ปัจจุบันพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535¹ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. วัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562² เกี่ยวกับการจัดการของกลางในคดีเกี่ยวกับวัตถุอันตรายกรณีมีการฟ้องคดีต่อศาล และมีการเพิ่มเติมนิยามในส่วนที่เกี่ยวกับการโฆษณาวัตถุอันตราย ทำให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) สามารถดำเนินการทางคดีด้านการโฆษณาวัตถุอันตรายได้เอง ซึ่งเดิมคดีด้านการโฆษณา วัตถุอันตรายต้องส่งพยานหลักฐานการกระทำความผิดให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ คดีดังกล่าวเป็นหนึ่งในคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับของกลาง จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมทำให้ อย. สามารถดำเนินงานได้สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การรวบรวม

ของกลางเกี่ยวกับการโฆษณาวัตถุอันตรายจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ดังนั้น การดำเนินการที่ถูกต้องเหมาะสมในการรวบรวมพยานหลักฐานและการจัดการของกลางในคดีเกี่ยวกับวัตถุอันตรายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการของกลางในคดีวัตถุอันตรายเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงาน อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลภายนอกที่สนใจศึกษาในกรณีดังกล่าวด้วย บทความนี้จะทำให้ได้รับความรู้และกระบวนการจัดการของกลางในคดีเกี่ยวกับวัตถุอันตรายที่กฎหมายกำหนด

การรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดีเกี่ยวกับวัตถุอันตรายนั้น การจัดการของกลาง

มีความสำคัญอย่างยิ่งโดยของกลางอาจเป็นพยานวัตถุหรือพยานเอกสารก็ได้ ซึ่งตัวอย่างพยานวัตถุ เช่น วัตถุติดสำหรับใช้ในการผลิตวัตถุอันตราย ภาชนะบรรจุ เครื่องมือ อุปกรณ์ในการผลิตวัตถุอันตราย ผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายสำเร็จรูป ฉลาก ส่วนตัวอย่างพยานเอกสาร เช่น ใบขนสินค้าขาเข้า ใบขนสินค้าขาออก ใบสั่งซื้อสินค้า ใบเสร็จรับเงิน ฉลาก ภาพหรือข้อความโฆษณา ภาพถ่ายสถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า สถานที่เก็บวัตถุอันตราย รายงานผลการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ บันทึกคำให้การของผู้นำตรวจ บันทึกการตรวจสถานที่ บัญชีของกลาง ดังนั้น การให้รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับความหมายของคำว่า “ของกลาง” และนิยามอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความสำคัญของ “ของกลาง” และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขบวนการในการจัดการกับของกลางประเภทต่าง ๆ ที่ถูกยึดหรืออายัด จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินการในส่วนของการจัดการของกลางที่เป็นพยานหลักฐานในคดีเกี่ยวกับวัตถุอันตราย

1. ความหมายของคำว่าของกลาง และคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.1 ของกลาง ความหมายของคำว่าของกลาง สำหรับคดีที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายที่ปรับจากที่มีการระบุไว้ในระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการเก็บรักษาของกลางที่มีโทษยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2521 (ข้อ 3 ใช้คำว่า “วัตถุมีพิษ” เนื่องจาก พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้ยกเลิก พ.ร.บ.วัตถุมีพิษ พ.ศ. 2510 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม³⁾ นั้น สามารถสรุปได้ว่า

หมายถึง วัตถุอันตราย เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ และวัตถุอื่น ๆ ซึ่งได้ยึดหรือริบไว้ และตกเป็นของกระทรวงสาธารณสุขตามกฎหมายแล้ว ทั้งนี้ของกลางอาจเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ก็ได้ ซึ่ง“อสังหาริมทรัพย์” โดยหลักคือ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ไม่ได้ และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁴ มาตรา 139 กำหนดให้หมายความว่าเป็นที่ดินและทรัพย์อันติดอยู่กับที่ดินที่มีลักษณะเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น และหมายความรวมถึงทรัพย์สิทธิอันเกี่ยวกับที่ดินหรือทรัพย์อันติดอยู่กับที่ดินหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้นด้วย ยกตัวอย่างเช่น สถานที่ผลิต สถานที่นำเข้า เป็นต้น ส่วน “สังหาริมทรัพย์” โดยหลักคือ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁴ มาตรา 140 หมายความว่า ทรัพย์สินอื่นนอกจากอสังหาริมทรัพย์ และหมายความรวมถึงสิทธิอันเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นด้วย ตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์วัตถุอันตราย ฉลาก สิ่งของต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁵ มาตรา 2 (18) บัญญัติคำว่า “สิ่งของ” หมายความว่าสังหาริมทรัพย์ใดซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลข และเอกสารอย่างอื่น ๆ ซึ่งคำว่า “เอกสาร” ตามประมวลกฎหมายอาญา⁴ มาตรา 1 (7) หมายความว่า กระดาษหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข ผัง หรือแผนแบบอย่างอื่นจะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่น อันเป็นหลักฐานแห่งความหมายนั้น และมาตรา 1 (10) ระบุไว้ว่า “ลายมือชื่อ” หมายความว่ารวมถึงลายพิมพ์

นิ้วมือและเครื่องหมายซึ่งบุคคลลงไว้แทนลายมือชื่อของตน

1.2 วัตถุอันตราย หมายถึง วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ และวัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็เคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ และสิ่งแวดล้อม¹ ที่ อย. รับผิดชอบตามประกาศ กระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย ออกตามความในมาตรา 18 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

1.3 มีไว้ในครอบครอง หมายความว่า การมีไว้ในครอบครองไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น และไม่ว่าจะเป็นการมีไว้เพื่อขาย เพื่อขนส่ง เพื่อใช้ หรือเพื่อประการอื่นใด และรวมถึงการทิ้งอยู่ หรือปรากฏอยู่ในบริเวณที่อยู่ในความครอบครองด้วย¹

1.4 ฉลาก หมายถึง รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใด ๆ ซึ่งแสดงไว้ที่วัตถุอันตราย ภาชนะบรรจุหรือหีบห่อบรรจุ หรือสอดแทรก หรือรวมไว้กับวัตถุอันตราย ภาชนะบรรจุ หรือหีบห่อบรรจุ และหมายความรวมถึงเอกสาร หรือคู่มือประกอบการใช้วัตถุอันตรายด้วย¹ ของผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือน หรือทางสาธารณสุข

1.5 โฆษณา หมายความว่า การกระทำไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ให้ประชาชนเห็น หรือได้ยิน หรือทราบข้อความ และให้หมายความรวมถึงการให้ข้อมูล การชักนำ หรือการกระทำ โดยวิธีใด ๆ

โดยมุ่งหมายให้มีการใช้วัตถุอันตรายเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า²

1.6 วัตถุอันตรายปลอม หมายความว่า สิ่งที่ทำเทียมวัตถุอันตรายแท้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน วัตถุอันตรายที่แสดงชื่อว่าเป็นวัตถุอันตรายอื่น หรือแสดงกำหนดเวลาที่วัตถุอันตรายหมดอายุ การใช้เกินความเป็นจริง วัตถุอันตรายที่แสดงชื่อหรือเครื่องหมายของผู้ผลิตหรือที่ตั้งของสถานที่ ซึ่งมีใช้ความจริง และ วัตถุอันตรายที่แสดงว่าเป็นวัตถุอันตรายที่ขึ้นทะเบียนไว้ซึ่งมิใช่ความจริง วัตถุอันตรายที่ผลิตขึ้นโดยมีสารสำคัญน้อยหรือมากกว่าเกณฑ์ค่าคลาดเคลื่อนตามมาตรา 20 (3) ในระดับที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบประกาศกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา¹

1.7 วัตถุอันตรายผิดมาตรฐาน หมายความว่า วัตถุอันตรายที่ผลิตขึ้นโดยมีสารสำคัญน้อยหรือมากกว่าเกณฑ์ค่าคลาดเคลื่อนตามมาตรา 20 (3) แต่ไม่ถึงระดับที่กำหนดตามมาตรา 47 (5) หรือ วัตถุอันตรายที่ผลิตขึ้นโดยมีความบริสุทธิ์ สิ่งเจือปน หรือลักษณะอื่นที่มีความสำคัญต่อคุณสมบัติของวัตถุอันตรายผิดไปจากเกณฑ์ที่กำหนดหรือที่ขึ้นทะเบียนไว้¹

1.8 วัตถุอันตรายเสื่อมคุณภาพ หมายความว่าวัตถุอันตรายที่หมดอายุการใช้ตามที่แสดงไว้ในฉลาก หรือวัตถุอันตรายที่แปรสภาพจนมีลักษณะเช่นเดียวกับวัตถุอันตรายปลอมตามมาตรา 47 (5) หรือ วัตถุอันตรายผิดมาตรฐาน¹

1.9 วัตถุอันตรายชนิดที่ 1, 2, 3, 4 หมายถึงวัตถุอันตรายชนิดที่ 1, 2, 3, 4 ที่ อย. รับผิดชอบ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม

เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุดิบอันตราย ออกตามความในมาตรา 18 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535¹

1.10 ยึด หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เก็บรวบรวมของกลาง มาไว้ที่ในการดูแลของตนเองเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีเกี่ยวกับวัตถุอันตราย⁶

1.11 อาศัย หมายความว่า เป็นส่วนหนึ่งของการยึดของกลาง โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รวบรวมของกลาง โดยมีการตรา และปิดว่าเป็นของกลาง และให้ผู้ถูกอายัดดูแล รักษาไว้เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีเกี่ยวกับวัตถุอันตราย⁶

2. ความสำคัญของของกลางและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ของกลางมีความสำคัญต่อการใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี เช่น ในกรณีที่ของกลางเป็นฉลากของผลิตภัณฑ์วัตถุอันตราย ควรให้ผู้ประกอบการที่เป็นผู้นำมาตรวจสอบสถานที่ ลงลายมือชื่อและวัน เดือน ปี ที่ส่งมอบของกลางให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ด้วย และเพื่อยึดไว้ให้ศาลสืบ ซึ่งทรัพย์สินในกรณีนี้มีตัวอย่าง เช่น

2.1 ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา⁴ มาตรา 32 กำหนดไว้ว่า ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดให้ศาลริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นของของผู้กระทำความผิดและมีผู้ต้องถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ เช่น การยึดวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 กรณีที่พบว่า มีการครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 4

เนื่องจากตามมาตรา 43 วรรคหนึ่งแห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535¹ กำหนดว่า ห้ามผู้ใดผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 และการยึดวัตถุอันตรายตามมาตรา 45 ในกรณีที่พบว่า มีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งได้แก่ วัตถุอันตรายชนิดที่ 1, 2, 3 ที่เป็นวัตถุอันตราย

ปลอม ผิดมาตรฐาน เสื่อมคุณภาพ หรือที่ต้องขึ้นทะเบียนแต่ไม่ได้ขึ้นทะเบียน หรือที่ถูกสั่งเพิกถอนทะเบียน แต่ทั้งนี้การยึดดังกล่าวจะไม่รวมการครอบครองวัตถุอันตรายขณะจะทำลาย การส่งมอบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือการครอบครองเพื่อการอย่างอื่นตามหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย¹

2.2 ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา⁴ มาตรา 33 (1) เช่น วัตถุติดที่ใช้ในการผลิตวัตถุอันตรายปลอม

2.3 ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา⁴ มาตรา 33 (2) เช่น การนำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 โดยไม่ได้ขึ้นทะเบียน และไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่⁶ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 45 (4) แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ดังนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 78 แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และเป็นการกระทำความผิดฐานนำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 23 วรรคหนึ่งแห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ดังนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับ

ไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 73 แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535¹

3. การจัดการกับของกลางวัตถุอันตรายที่ถูกยึดหรืออายัดในคดี

การดำเนินงานจัดการของกลางที่ถูกยึดหรืออายัดในคดีเกี่ยวกับวัตถุอันตราย เป็นขั้นตอนที่ต้องดำเนินการตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการเก็บรักษาของกลางที่มีโซยาเสพติดให้โทษ

พ.ศ. 25213 ประกอบกับ พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 25351 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. วัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 25622 โดยเริ่มจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบการกระทำความผิดและพบของกลาง ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการยึดหรืออายัดของกลางเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีวัตถุอันตราย ดังรูปที่ 1 ซึ่งการเก็บรักษาของกลาง ณ สถานที่นั้น ๆ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

รูปที่ 1 การจัดการของกลางวัตถุอันตรายที่ถูกยึดหรืออายัดในคดี

หมายเหตุ การทำลายของกลางต้องไม่มีมลพิษต่อบุคคล สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากลในประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังรายละเอียดในตอนท้ายของบทความนี้

3.1 กรณีของกลางเป็นสิ่งของเสียหายหรือเก็บไว้จะเสี่ยงต่อความเสียหายหรืออันตรายที่จะเกิดจากสิ่งของนั้น หรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าแห่งสิ่งของนั้น

หากของกลางซึ่งเป็นวัตถุอันตราย ภาชนะวัตถุอันตราย สมุดบัญชี เอกสาร หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวกับวัตถุอันตรายมีลักษณะเป็นเสี่ยงภัย และการเก็บไว้จะเสี่ยงต่อความเสียหายหรืออันตรายที่จะเกิดจากสิ่งของนั้น รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าแห่งสิ่งของนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจทำลายหรือจัดการตามสมควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงอันตรายที่อาจเกิดจากวัตถุอันตรายดังกล่าวด้วย และดำเนินการตามมาตรา 52 วรรคสามและวรรคสี่แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 โดยอนุโลม กล่าวคือ หากของกลางเป็นเสี่ยงภัยและอาจจำหน่ายได้ ให้ขายทอดตลาดหรือขายให้แก่หน่วยงานของรัฐภายในสามเดือน นับแต่วันที่ได้รับมอบ โดยเงินที่ขายได้เมื่อหักค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา การจำหน่าย และค่าภาระที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้คืนแก่เจ้าของ แต่ถ้าภายในสามเดือนยังจำหน่ายไม่ได้ และหากเวลาผ่านไปจะเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดภาระเกินควร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งทำลายหรือจัดการได้ตามสมควรแก่กรณี และเจ้าของวัตถุอันตรายต้องจ่ายหรือชดใช้เงินตามจำนวนค่าใช้จ่ายในการทำลายหรือจัดการนั้นให้แก่ทางราชการ

อนึ่ง วิธีการแจ้งคืนของกลางหรือคืนเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดหรือขายให้แก่หน่วยงานของรัฐตามโดยให้แจ้งการคืนของกลางหรือคืนเงินทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังภูมิลำเนา

ของผู้ควรได้รับคืน ถ้าไม่รู้ตัวผู้ควรได้รับคืนหรือรู้ตัวแต่ไม่รู้ภูมิลำเนา ให้ประกาศทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ที่ได้ยึดมาเป็นเวลา 7 วัน หรือประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอแห่งท้องถิ่นนั้น ไม่น้อยกว่า 15 วัน (หากประกาศทางหนังสือพิมพ์ไม่คุ้มค่างับมูลค่าของสิ่งของที่จะคืน) ทั้งนี้ ให้ถือว่าแจ้งผู้ควรได้รับคืนเงินแล้ว เมื่อพ้นกำหนด 7 วันนับแต่วันประกาศทางหนังสือพิมพ์ หรือนับแต่วันที่ครบกำหนด 15 วันของการประกาศ ณ ที่ว่าการอำเภอ และผู้ขอรับคืนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการประกาศทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้แก่รัฐบาลกับเงินเพิ่มของค่าใช้จ่ายอีกร้อยละ 20 อย่างไรก็ดี ถ้าภายใน 1 ปี นับแต่แจ้งผู้ควรได้รับคืนเงินแต่ไม่มีผู้ควรได้รับคืนเงินมาขอรับ ให้เงินนั้นตกเป็นของรัฐโดยนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน¹

3.2 กรณีของกลางในคดีที่สามารถเปรียบเทียบความผิดได้

ตามมาตรา 89 วรรคหนึ่งแห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. วัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้คดีที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว (ยกเว้นความผิดฐานนำเข้า หรือส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 โดยประมาท ตามมาตรา 74 วรรคสองแห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535) ให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และเมื่อผู้กระทำความผิดชำระเงินตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดได้รับแจ้งให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้พิจารณา

ดำเนินการแล้วแต่กรณี 2 โดยแบ่งเป็น 2 กรณีดังนี้

กรณีของกลางที่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้

เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมและได้แก้ไขของกลางที่ได้ถูกอายัดไว้ให้ถูกต้องแล้ว หากผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับแล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถอนการอายัดของกลาง ทั้งนี้ ของกลางในคดีจะต้องไม่มีการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับวัตถุอันตรายปลอม ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 45 (1) แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 รวมอยู่ด้วย เช่น การกระทำความผิดเกี่ยวกับฉลากของวัตถุอันตราย^{7,2} แล้วแต่กรณี หากผู้กระทำความผิดได้ชำระค่าปรับและแก้ไขฉลากผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายให้ถูกต้องแล้วให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถอนการอายัดของกลางได้

กรณีของกลางที่ไม่อาจแก้ไขให้ถูกต้องได้

เมื่อผู้กระทำความผิดยินยอมให้ของกลางที่ยึดหรืออายัดไว้ตกเป็นของ อย. จึงจะทำการเปรียบเทียบคดีได้ เช่น การผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 โดยไม่แจ้งข้อเท็จจริงตามที่ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 1⁸ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 20 (1) แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. วัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551⁹ จะจัดว่าเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 21 แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับตามมาตรา 71 แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. วัตถุอันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551⁹ หนึ่ง ของกลางดังกล่าวข้างต้นที่ตกเป็นของ อย. ให้มีการจัดการตามระเบียบกระทรวง

สาธารณสุข ว่าด้วยการเก็บรักษาของกลางที่มีใช้ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2521 และมาตรา 52 วรรคสองแห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. วัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่กำหนดว่า เมื่อมีกรณีตามมาตรา 52 วรรคหนึ่ง ถ้าปรากฏว่า ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้นำผ่าน ผู้นำกลับเข้ามา ผู้ส่งกลับออกไป หรือ ผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายดังกล่าว (ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535¹ ซึ่งแก้ไข เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. วัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562²) ไม่สามารถปฏิบัติให้ถูกต้องได้ตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ในมาตรา 52 วรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเพราะไม่มีความสามารถ หรือเพราะเหตุอื่นใด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้บุคคลดังกล่าวส่งมอบวัตถุอันตราย (ของกลาง) นั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สถานที่กำหนดเพื่อทำลายหรือจัดการตามควรแก่กรณี โดยคำนึงถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากวัตถุอันตรายดังกล่าว ด้วย และมาตรา 52 วรรคสี่แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535¹ ที่กำหนดให้เจ้าของวัตถุอันตราย มีหน้าที่ต้องจ่ายหรือชดใช้เงินให้แก่ทางราชการ ในการทำลาย หรือจัดการตามสมควรให้แก่ทางราชการ

กรณีของกลางที่ไม่สามารถเปรียบเทียบความผิดได้ จำแนกได้ 2 ลักษณะคือ

(1) ของกลางที่ศาลมีคำพิพากษาให้รับของกลาง ตามมาตรา 88 แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. วัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562² กำหนดเกี่ยวกับการจัดการของกลาง กำหนดว่า วัตถุอันตรายที่ผลิต นำเข้า

ส่งออก นำผ่าน นำกลับเข้ามา ส่งกลับออกไป หรือ มีไว้ในครอบครองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วย วัตถุอันตราย ภาชนะของวัตถุอันตรายดังกล่าว เครื่องมืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง หรือทรัพย์สินใดที่ศาล มีคำพิพากษาให้ริบ **ให้ส่งมอบ**แก่หน่วยงานที่ รับผิดชอบควบคุมวัตถุอันตรายดังกล่าว เพื่อทำลาย หรือจัดการตามสมควร ส่วนในกรณีต้องทำลาย หรือจัดการตามที่เห็นสมควร ให้ศาลมีคำสั่ง ในคำพิพากษาให้เจ้าของวัตถุอันตรายชำระค่าใช้จ่าย ที่เกิดขึ้นให้แก่ทางราชการด้วย ทั้งนี้ หน่วยงาน ที่รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายที่ใช้ ในบ้านเรือนและทางสาธารณสุข คือ อย. และ การทำลายของกลางข้างต้นนั้น ต้องผ่านการ พิจารณาของคณะกรรมการส่วนกลาง ซึ่งโดยหลัก ต้องทำลายโดยใช้สถานที่ที่ได้มาตรฐานเพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อป้องกัน อันตรายที่จะเกิดต่อบุคคล สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อม เช่น กระทำการทำลายในระบบปิด และได้มาตรฐาน จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม²

(2) ของกลางที่ยึดหรืออายัดแล้วและ พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นตามมาตรา 55 วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้แก่ กรณีของกลางนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบ ตามมาตรา 88 แห่งพ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.วัตถุอันตราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 และเป็นทรัพย์สินใดที่พนักงานอัยการ สั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถอน การอายัดของกลาง หรือคืนของกลางให้แก่ผู้ควร ได้รับคืนโดยไม่ชักช้า

ทั้งนี้ วิธีการคืนของกลาง ให้ดำเนินการ ตามมาตรา 55 วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า แห่ง พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ตามที่กล่าว มาแล้วข้างต้น ส่วนการทำลายของกลางนั้น ในทางปฏิบัติ อ.ย. จะถอนการยึด/อายัดเมื่อ ผู้ประกอบการมีหนังสือถึง อ.ย. ขอให้ถอนการยึด/ อายัด เพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ซึ่ง การดำเนินการทำลายวัตถุอันตรายนั้น จะต้อง ดำเนินการไม่ให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ สอดคล้องกับ

- ประกาศกรมควบคุมมลพิษเรื่อง หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ตั้งสถานที่ฝังกลบ กากของเสีย ประกาศ ณ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 ข้อ 1 ที่กำหนดว่า กากของเสีย หมายความว่า มูลฝอยตามกฎหมายว่าด้วย การสาธารณสุข สิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน วัตถุอันตรายตาม กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย และของเสียตาม กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เฉพาะที่อยู่ในสภาพของแข็ง เท่านั้น¹⁰

- ผลการประชุมสมัชชาสิ่งแวดล้อมแห่ง สหประชาชาติของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่ง สหประชาชาติ สมัยที่ 1 (The first session of the United Nations Environment Assembly - UNEA 1) ระหว่างวันที่ 23 – 27 มิถุนายน 2557 ณ สำนักงานโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ กรุงไนโรบี สาธารณรัฐเคนยา ซึ่งสรุปได้ว่าการ จัดการสารเคมีและของเสีย (chemical and waste

management) ให้มีความปลอดภัยในระยะยาว โดยการเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องของการจัดการสารเคมีและวัตถุอันตรายอย่างเหมาะสมในระยะยาว ทั้งให้ตระหนักว่าการจัดการสารเคมีและกากของเสียอย่างปลอดภัยยังมีความสำคัญภายหลังจาก พ.ศ. 2563 และเห็นความสำคัญของการนำพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสารเคมีและวัตถุอันตรายไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสมทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ¹¹ ทั้งนี้ การจัดการของกลางของออย. นั้น มีความปลอดภัยเนื่องจากมีการใช้การเผาทำลายของบริษัทเอกชนที่ได้มาตรฐานในการควบคุมมลพิษ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าวตามเอกสารเรื่องการจัดการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมใน Leaflet 5 JSP 418 Defense12 ที่ระบุอนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยมลพิษทางอากาศข้ามพรมแดนระยะยาว (CLRTAP) พิธีสาร Aarhus เกี่ยวกับโลหะหนักปี 1998 กำหนดเป้าหมายโลหะที่เป็นอันตรายโดยเฉพาะโลหะ 3 ชนิด ได้แก่ แคดเมียม ตะกั่ว และปรอท ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดการปล่อยมลพิษจากแหล่งอุตสาหกรรม กระบวนการเผาไหม้ และการเผาขยะ โดยจะกำหนดขีดจำกัดสำหรับการปล่อยมลพิษจากแหล่งที่อนุสัญญาสตอกโฮล์มว่าด้วยมลพิษอินทรีย์ที่ตกค้าง (POPs) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาระดับโลกเพื่อปกป้องสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมจากสารเคมีที่ยังสามารถคงสภาพเดิมได้ในสิ่งแวดล้อมเป็นเวลานาน ที่มีการแพร่กระจายอย่างกว้างขวางในทางภูมิศาสตร์ ที่สะสมในเนื้อเยื่อไขมันของมนุษย์และสัตว์ป่า และสามารถ

นำไปสู่ผลกระทบด้านสุขภาพที่ร้ายแรง เช่น มะเร็ง บางชนิด ความพิการแต่กำเนิด ระบบภูมิคุ้มกัน และระบบสืบพันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์ ความอ่อนแอต่อโรคและความเสียหายต่อระบบประสาทส่วนกลาง และระบบประสาทส่วนปลาย และส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

บทสรุป

การจัดการของกลางในคดีวัตถุอันตรายเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อใช้ในการดำเนินคดี โดยการยึดอายัดของกลาง ณ สถานที่นั้น ๆ จนกว่าคดีจะถึงที่สุด ซึ่งของกลางดังกล่าวมีทั้งสิ่งของที่เสียหายหรือเก็บไว้จะเสี่ยงต่อความเสียหายหรืออันตรายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าแห่งสิ่งของนั้น เป็นของกลางที่สามารถเปรียบเทียบความผิดได้ และเปรียบเทียบความผิดไม่ได้ รวมถึงของกลางไม่ใช่ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบ หรือเป็นทรัพย์สินในคดีที่พนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งกฎหมายกำหนดทำลายและจัดการของกลางตามสมควรแก่กรณี หรือขายทอดตลาดหรือถอนการยึด/อายัด หรือคืนของกลางได้เมื่อคดีถึงที่สุด ทั้งนี้ การทำลายของกลางในคดีวัตถุอันตราย จะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัย และลดปัญหามลพิษตามหลักปฏิบัติสากล ปัจจุบันนี้กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุขมีหลายฉบับ และมีการปรับปรุงแก้ไขหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติ

วัตถุดิบตรราย พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติวัตถุดิบตรราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 เป็นต้น ที่ทุกหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันจัดทำระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการเก็บรักษาของกลางที่มีโซยาเสพติดให้โทษขึ้นใหม่ให้มีความชัดเจนและความคล่องตัวมากขึ้น เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้บริโภค และประเทศชาติ

เอกสารอ้างอิง

1. พระราชบัญญัติวัตถุดิบตรราย พ.ศ. 2535. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 109, ตอนที่ 39 (6 เมษายน 2535).
2. พระราชบัญญัติวัตถุดิบตรราย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136, ตอนที่ 57 ก (1 พฤษภาคม 2562).
3. กระทรวงสาธารณสุข. ระเบียบกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการเก็บรักษาของกลางที่มีโซยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2521 (14 กันยายน 2521).
4. พิชัย นิลทองคำ. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 - 6 ประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพฯ: อทตยา; 2564.
5. บุญร่วม เทียมจันทร์, ศรีญญา วิชาวธรรม. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา พร้อมหัวข้อเรื่องทุกมาตรา ฉบับสมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อินส์พล; 2564.
6. สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8296/2543 [อินเทอร์เน็ต]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 21 พ.ค. 2565]. เข้าถึงได้จาก: https://www.smartdeka.com/each_deka/คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8296_2543
7. กระทรวงสาธารณสุข. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ฉลากของวัตถุดิบตรรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยารับผิดชอบ พ.ศ. 2558 ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 132, ตอนพิเศษ 219 ง (15 กันยายน 2558).
8. กระทรวงสาธารณสุข. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุดิบตรรายชนิดที่ 1 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยารับผิดชอบ พ.ศ. 2562. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136, ตอนพิเศษ 205 ง (19 สิงหาคม 2562).
9. พระราชบัญญัติวัตถุดิบตรราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125, ตอนที่ 38 ก (25 กุมภาพันธ์ 2551).
10. กรมควบคุมมลพิษ. ประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ตั้งสถานที่ฝังกลบกาก ของเสีย. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 126, ตอนพิเศษ 61 ง (24 เมษายน 2552).
11. กรมควบคุมมลพิษ. บล็อกสารเคมีและของเสียอันตราย. ใน: การประชุมสมัชชาสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ สมัยที่ 1 (The first session of the United Nations Environment Assembly - UNEA 1); วันที่ 23 – 27 มิถุนายน 2557; ณ สำนักงานโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ กรุงไนโรบี.

สาธารณรัฐเคนยา; 2557. หน้า 5-7.

12. Management of Environmental Protection in Defence. Management of hazardous substances and restricted materials [Internet]. 2016 [cited 2022 May 21].

Available from: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/561505/20160523-JSP_418_Lft_05_Hazardous_Materials_Final-.pdf